

Expedition enligt sändlista

Ändring av gräns och föreskrifter för Kvädö naturreservat, fastställande av skötselplan för Svinödelen av Kvädö naturreservat samt upphävande av del av Licknevarpefjärdens naturreservat, Valdemarsviks kommun

Naturresurslagens (NRL) hushållningsbestämmelser (kap 2 § 6) anger att områden som är av riksintresse för naturvården skall skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada naturmiljön. Kvädö naturreservat ingår som en del av riksintresset, skärgården (NE 68).

Genom reservatsbildningen och upprättandet av skötselplan skyddas Kvädö mot åtgärder som skulle kunna skada naturmiljön och därmed har syftet med hushållningsbestämmelsema i naturresurslagen uppnåtts.

I kommunens översiktsplan godtas Länsstyrelsens avgränsning av riksintresset.

Uppgifter om Kvädö naturreservat

Benämning,. Kvädö naturreservat

Kommun: Valdemarsvik

Socken: Östra Ed och, Tryserum

Fastighet: Kvädö 1: 7

Ägare: Staten genom naturvårdsfonden

Areal: 1815 ha varav 840 ha land

Koordinater: 64 38 00 15 57 00

Lägesbeskrivning: Naturreservatet ligger i den södra delen av skärgården, strax sydväst om Valdemarsvikens mynning

Kartor: Topografisk karta: 077 3 (7H NV)

Ekonomiska kartor: 077 61, 077 62, 077 70, 077 71 077 72, 077 81,

Naturvårdsförvaltare: Länsstyrelsen i E-län

Beskrivning av området

Kvädö naturreservat omfattar större delen av Licknevarpefiärden, Svinöhalvön, Kvädö och ett stort antal öar och skär. Detta skärgårdsområde skiljer sig från Östergötlands skärgård i övrigt såtillvida att inner- och mellanskärgårdar saknas. Naturgeografiskt tillhör detta område Tjusts skärgård. Kvädö har i söder och öster en lång och flikig kust med stränder som oftast är höga och klippiga. I norr utgörs stränderna oftast av ursvallad morän och de är flacka och långgrunda. De stora skogsområdena norr om vägen mot Ekudden är även de ganska flacka och steniga men med en förvånansvärt högvuxen och grov barrskog. Fläckvis ett stort inslag av björk. Skogsområdena söder om vägen mot Ekudden utgörs främst av gammal hällmarkstallskog. Skogsbruk har bedrivits på Kvädö fram till 1970-talet. Markägaren, Naturvårdsverket, har beslutat att all skog undantas från skogsbruk. Centralt på ön finns ett värdefullt lövskogsparti beläget på en skalgrusbank. Ytterligare en skalgrusbank finns i en betad hagmark. Båda skalgrusbankarna bär spår från den tid då kalkhaltig morän användes som jordförbättringsmedel. På Kvädö finns även ett vackert odlingslandskap av skärgårdskaraktär. Under 1989 byggdes en ny ladugård och en ny arrendator tillträdde. Samtidigt påbörjades en restaurering av det gamla odlingslandskapet. Oftast är de uppodlade åkrarna belägna i dalsänkor mellan bergen där jordtäcket är som djupast. Åkrarna är omgivna av en bård av ekskog som hyser en artrik flora och fauna.

Kvädö by är en särpräglad och för våra trakter en ovanlig bybildning med tätt intill varandra liggande båtsmansstugor.

Övärlden öster om Kvädöhalvön består av glest trädbevuxna och kala kobbar och skär. Fågellivet är här rikt. Ekudden längst i öster är en för många ornitologer välkänd sträcklokal. Flera öar i reservatet hyser en stöningskänslig häckfågelfauna och är därför avsatta som fågelskyddsområden.

Väster om Kvädö ligger en stor fjärd, Licknevarpefiärden, som omgärdas av bergsområden. Svinödelen är bergig och sönderbruten, den östra delen är högt belägen med klippiga stränder. Detta område är ganska svårtillgängligt för besökare beroende på korsande raviner. Stora delar av området är bevuxet med hällmarkstallskog. I fuktigare sänkor och utmed stränderna växer också gran, björk och al. I nordväst finns en mindre havsstrandäng och en liten kulturbetesmark. Hammarsudden längst i öster är urskogsartad med få synliga spår av skogsavverkning och med en rik förekomst av död ved. Skogsbete bedrivs fortfarande om än extensivt. I Licknevarpefjärdens grunda och vassrika vikar finns ett rikt fågelliv. Under vår och höst rastar här stora mängder vigg och andra änder.

I reservatet finns bl a en mycket rik fjärilsfauna och flera rödlistade arter har påträffats t ex apollofjäril, allmän purpurmätare och spjutaftonfly. Under senare år har de rödlistade arterna blåvingad gräshoppa, ekoxe och hasselnok påträffats. Reservatet hyser även en för våra trakter mycket rik skogsfågelstam med främst tjäder.

I området finns flera fornlämningar. På Svinöhalvön finns t ex flera stensättningar från bronsåldern.

Ärendets beredning

1970-12-30 förordnade Länsstyrelsen i Kalmar län om bildande av Licknevarpefjärdens naturreservat i dåvarande Tjust-Eds kommun. Reservatet omfattade bl a dåvarande fastigheterna Kvädö 1: 1, Kvädö 2:1 och Bäckaskog 1: 1. Numera är fastigheterna belägna i Valdemarsviks kommun i Östergötlands län. Staten förvärvade 1972 dåvarande fastigheterna Kvädö 1: 1, 2:1 och 1:6. Länsstyrelsen bildade på dessa Kvädö naturreservat 1979-03-30 samt fastställde en skötselplan för området. Senare har hela detta område fått beteckningen Kvädö 1:7. Ett antal tomter styckades av och såldes, bl a Ekuddens stugområde. På dessa hävdes reservatsförordnandet.

1989-06-29 förvärvade staten Svinödelen av fastigheten Bäckaskog 1: 1, belägen inom Licknevarpefjärdens naturreservat. I och med förvärvet kom man överens om att naturreservatet på den övriga delen av fastigheten Bäckaskog 1: i skulle upphävas och upphäva en tidigare överenskommelse om exploateringsrätt inom denna del av fastigheten. Valdemarsviks kommun godkände 1989-08-29 detta upphävande av exploateringsrätten. Den del av Bäckaskog 1: 1 som staten förvärvade införlivades i fastigheten Kvädö 1:7. Resterande del av Bäckaskog 1: 1 har senare uppgått i Bäckaskog 1: 1 0.

Ett förslag om att överföra denna del, kallad Svinö, till Kvädö naturreservat och ett förslag till skötselplan för denna del sändes på remiss till berörda parter 1991. Ett omarbetat förslag om föreskrifter enligt 10 § om vad allmänheten har att iaktta i reservatet remitterades till Valdemarsviks kommun. Bakgrunden till denna omarbetning var att Länsstyrelsen i Södermanland 1994 fattade beslut om gemensamma föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen för ett antal reservat i den sörmländska skärgården. Länsstyrelsen anser att det är angeläget att föreskrifterna gentemot allmänheten är likartade för både Södermanlands och Östergötlands skärgårdsreservat. En sådan ordning torde underlätta efterlevnaden av föreskrifterna.

Till beslutet tillfogas också ett antal föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen om vad markägaren förpliktigas att tåla inom reservatet.

Remissinstansernas synpunkter

Naturvårdsverket anser att föreskrifterna ska kompletteras med förbud att vidta skogliga åtgärder på Svinö. Vidare måste föreskrifterna gentemot allmänheten samordnas med motsvarande föreskrifter i intilliggande reservat. Man betonar att det förslag som lades fram ska ses som en utvidgning av Kvädö naturreservat. Svinödelen ska således inte ha ett eget namn. Vad gäller skötselplanen anser man att skrivningen i skötselområde I att nötbete "kan tills vidare fortsätta" strider mot syftet fri vegetationsutveckling. Verket motsätter sig dock inte skogsbete om det inte har någon negativ påverkan på de vetenskapliga faunavärden som finns i reservatet, dock ifrågasätter man om betesstöd skall utgå eftersom betesdriften inte erfordras inom ramen för naturvårdsförvaltningen.

Naturskyddsföreningen i Valdemarsvik menar att besökare inte bör kanaliseras till Svinöområdet. Sådana åtgärder skulle minska områdets intryck av orördhet och dessutom ökar risken för störningar. Man säger vidare att vandringsleder finns både på övriga delen av Kvädö och i Åsvikelandets naturreservat.

Valdemarsviks kommun har i en längre skrivelse framfört dels allmänna synpunkter vad gäller reservaten i sydöstra delen av kommunen och dels synpunkter i detta ärende.

Allmänt

Man anser att varje beslut angående reservaten söder om Valdemarsviken måste föregås av en policydiskussion. Man menar att Länsstyrelsen i skärgårdspolicyn deklarerat att åtgärdsprogrammet för säkerställande av natur inte längre är aktuell och att ett nytt program kommer att utarbetas. I kommunens ÖP 90 anger man generellt för skärgårdsområdet att mark- och vattenanvändningen ska ske med stor hänsyn till bevarandebestånden, fiilluftslivsintressen, vattenmiljö och näringslivs- och sysselsättningsfrågor. Vid vägning mellan dessa ska stor hänsyn tas till åretruntboendes sysselsättningsmöjligheter. Kommunala intressen och åretruntboendes intressen bör ges företräde framför fritidsintressen. Kommunen har vidare beslutat om en strategi och mål för turismen som näringsgren i kommunen. Där sägs bl a att naturreservaten är en tillgång när det gäller framtidens turism och att utveckla turismen som näringsgren. Vidare sägs att utvecklingen av tillgångarna måste ske med respekt för att dessa värden skyddas. Ekoturism kan vara ett sätt att överbrygga motsättningar. Ekoturism innebär enligt kommunen ett småskaligt resande som inte förstör naturen eller förstör för de människor som bor där, bidrar till naturskydd och lokal utveckling och ökar kunskapen om ekologi. Reservaten ska ses som en resurs för turismen/besöksnäringen. Informationen om reservatens existens och innehåll bör förbättras. De fysiska förutsättningarna för information och turism i reservaten måste förbättras, såsom tillfartsvägar, p-platser, ankomstmöjligheter för båtar, lägerplatser etc. På så vis bli reservaten en resurs både för enskilda och grupper. Detta ska ske i samarbete med markägare.

Synpunkter angående Kvädö naturreservat

Länsstyrelsens förslag överensstämmer i vissa delar inte med kommunens allmänna önskemål om tillgängligheten till reservaten. Kommunen medger ändå att det kan vara rätt att inom Svinö vara restriktiv eftersom denna del har så höga naturkvaliteter. Föreskrifterna för övriga delen av reservatet måste medge en tillgänglighet som överensstämmer med kommunens intentioner. Vägen till Kvädö och Ekudden måste ges en sådan standard att en turistbuss kan trafikera vägen sommar som vinter. Ekudden är lämplig som tilläggsplats för båtar och vidare menar man att vändplatser för bussar ska skapas vid Ekudden och på lämplig plats intill vandringsleden. P-platser ska anordnas i erforderlig omfattning. Vid P-platserna och tilläggsplatserna ska stora informationstavlor sättas upp, med information om alla reservat i området samt information om föreskrifter, allemansrätt mm. Ett antal lägerplatser med eldstäder, vindskydd och sanitära anläggningar anordnas och dimensioneras för skolklasser. Lämpliga delar av vandringsleder och lägerplatser ska ges sådan standard att de kan utnyttjas av rörelsehindrade. Kommunen menar också, vad gäller förslaget till föreskrifter om vad allmänheten har att iaktta i reservatet, att lägerverksamhet inte ska vara förbjudet samt att förbudet att utan Länsstyrelsens tillstånd bedriva försäljning eller annan verksamhet i kommersiellt syfte kan leda till

tolkningssvårigheter, långa handläggningstider, avgifter och försvåra en spontan och gynnsam besöksnäring i reservaten.

Länsstyrelsens överväganden

Länsstyrelsen anser att det är tillräckligt att förbudet att utföra skogliga åtgärder regleras i skötselplan eftersom Naturvårdsverket är markägare. Länsstyrelsen delar Naturvårdsverkets synpunkter att Svinödelen inte ska ges ett eget namn utan är en del av Kvädö naturreservat och att föreskrifterna gentemot allmänheten samordnas med andra intilliggande reservat. Vad gäller skötselområde I anser Länsstyrelsen att bete kan fortsätta eftersom skogsbete har förekommit i området sedan lång tid tillbaka och inte sannolikt har någon negativ inverkan på faunan. Länsstyrelsen har ändrat målet för delområde I till "naturskog alternativt betad gammal skog".

Naturskyddsföreningen menar att besökare i första hand ska kanaliseras till andra delar av Kvädö naturreservat. Länsstyrelsen delar den uppfattningen, men besökare måste ändå ges möjlighet till parkering och information.

Kommunens synpunkter berör till stor del Kvädö naturreservat utanför Svinödelen. Vad gäller Svinös införlivande med Kvädö, skötselplanen för Svinö, samt upphävande av Licknevarpefjärdens reservatsförordnande på Bäckaskog 1: 1 framkommer inga invändningar. Vägen till Ekudden kommer att åtgärdas inom kort så att framkomligheten och säkerheten blir bättre.

Vad gäller anordningar för friluftslivet inom Kvädö naturreservat avser Länsstyrelsen att förbättra den delen, men detaljer kring detta kommer att presenteras i samband med revideringen av nu gällande skötselplan för övriga Kvädö. Länsstyrelsen avser att snarast påbörja arbetet med att revidera denna plan.

Vad gäller förslaget till föreskrifter om vad allmänheten har att iaktta i reservatet delar Länsstyrelsen kommunens uppfattning om att lägerverksamhet och upplevelseturism etc i grunden är något positivt. Länsstyrelsen vill ändå ha en viss kontroll på när, var och hur detta sker för att kunna bevaka syftet med reservatet. Länsstyrelsen har ändrat förbudet om lägerverksamhet så att det är ett dispensabelt förbud, samt att skrivningen vad gäller försäljning och annan verksamhet i kommersiellt syfte ändrats något och att den fortfarande är dispensabel.

Sammanfattningsvis utvidgas Kvädö naturreservat och syftet korrigeras något, föreskrifterna enligt 8, 9 och 10 §§ naturvårdslagen och 9 § naturvårdsförordningen ändras och en skötselplan fastställs för Svinödelen av reservatet. Genom detta beslut upphävs också det tidigare förordnandet om Licknevarpefjärdens naturreservat på fastigheten Bäckaskog 1: 10. Motivet till att upphäva reservatsförordnandet på denna fastighet är att den mot bakgrund av att exploateringsrätten upphört och i övrigt saknar större naturvärden inte längre har någon funktion i reservatet. Detta var också en del av avtalet då Svinödelen förvärvades.

Grund för beslutet

Området utgör en viktig del av ett större kustavsnitt med skogar avsatta för fri utveckling. På Kvädö finns också ett vackert odlingslandskap av skärgårdskaraktär. I området finns stora förutsättningar för ett rikt växt- och djurliv. Flera sällsynta och skyddsvärda arter förekommer

inom området. Området har goda förutsättningar för faunistisk forskning och är av värde för friluftslivet.

Beslut

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 § naturvårdslagen att utvidga Kvädö naturreservat så att reservatet omfattar det område som avgränsas med innerkanten av den kraftiga punkt-streckade linjen på bifogad karta (bilaga 1). Det tidigare beslutet 1979-03-30 om Kvädö naturreservat upphör att gälla då det nu fattade beslutet vinner laga kraft.

Länsstyrelsen beslutar vidare med stöd av 12 § naturvårdslagen att förordnandet och tidigare beslut gällande Licknevarpefjärdens naturreservat skall upphöra att gälla inom fastigheten Bäckaskog 1: 10 så snart förordnandet ovan vunnit laga kraft.

Ändamålet med Kvädö naturreservat är att genom fortsatt jordbruksdrift hävda åker- och naturbetesmarker samt att bevara landformer och kustnära skog med dess naturliga successioner för att skapa förutsättningar för ett art- och individrikt och växt- och djurliv samt ett levande natur- och kulturlandskap av skärgårdstyp. Området skall med stort hänsynstagande till djurlivet vara tillgängligt för det rörliga friluftslivet.

För att trygga ändamålet med naturreservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8- 10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen att nedan angivna föreskrifter skall gälla beträffande området.

A Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen angående inskränkning i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att

1. uppföra ny byggnad eller anläggning. Undantag från bestämelsen kan medges av länsstyrelsen för byggnad eller anläggning som krävs för reservatets nyttjande, för jord- eller skogsbruk
2. utan länsstyrelsens tillstånd ändra befintlig byggnadsanläggning för att tillgodose ett väsentligen annat ändamål än det vartill byggnaden tidigare varit använd samt att i större omfattning ändra exteriören på befintliga byggnader t ex avseende färg och ytbeklädnad
3. anlägga väg annat än till medgiven byggnad eller anläggning enligt punkt 1 och efter länsstyrelsens tillstånd
4. bedriva täkt
5. spränga schakta utföra fyllning eller liknande åtgärd annat än i samband med medgivna företag enligt punkterna 1 och 3 samt i samband med för jord- och skogsbruket normal verksamhet

6. anordna upplag annat än i samband med områdets skötsel samt för jord- och skogsbrukets behov
7. dra fram luftledning utan länsstyrelsens tillstånd
8. gödsla skogsmarken utan länsstyrelsens tillstånd
9. använda kemiska bekämpningsmedel inom skogsmarken
10. så eller plantera skog på betes- och åkermark utan länsstyrelsens tillstånd
11. avverka eller utföra skogiiga åtgärder i annan omfattning än vad som anvisas i fastställd skötselplan
12. jaga utan länsstyrelsens tillstånd

B Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen om sakägares skyldighet att tåla visst intrång

Med stöd av 9 § naturvårdslagen förpliktigas markägare och innehavare av särskild rätt att tåla att följande åtgärder vidtas inom reservatet

1. utmärkning av reservatet
2. uppsättande av informationstavlor och stängselgenomgångar samt uppförande av vandringsleder och vindskydd enligt fastställd skötselplan
3. röjning och avverkning i enlighet med fastställd skötselplan
4. skötsel av betesmark innefattande betesdrift, röjning, uppsättande och underhåll av stängsel och i enlighet med fastställd skötselplan

C Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

Utöver vad som i övrigt gäller är det förbjudet att:

1. förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning genom att t ex borra, rista, spränga, gräva eller måla
2. på ett störande sätt använda musikinstrument, bandspelare, musikanläggning eller liknande
3. störa djurlivet t ex genom att klättra i boträd eller samla ryggradslösa djur

4. medföra hund eller annat husdjur som inte är kopplat eller förvarat i bur
5. göra upp öppen eld på annan än särskilt iordningställd plats som är markerad med skylt
6. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar samt att skada vegetationen i övrigt genom att gräva upp växter såsom ris, örter, mossor eller lavar
7. för längre tid än två dygn i följd förtöja båt vid samma strand
8. tälta längre tid än två dygn i följd på samma plats
9. anordna tävlingar
10. ställa upp husvagn
11. landa med luftfarkost
12. färdas med eller ställa upp motordrivet fordon annat än på särskilt anvisade vägar och platser
14. framföra motorbåt i Licknevarpefjärden

Dessutom är det utan Länsstyrelsens tillstånd förbjudet att

15. utföra sådan vetenskaplig undersökning som kan leda till skada eller annan negativ påverkan på växt- eller djurlivet
16. bedriva lägerverksamhet
17. genom turisttrafik eller guidade turer i kommersiellt syfte utnyttja reservatet

D Bestämmelser enligt 9 § naturvårdsförordningen om vård och förvaltning

1 Länsstyrelsen fastställer de föreskrifter om naturvårdsförvaltningen mm som framgår av skötselplan för Svinödelen. Inom ramen för denna kan Länsstyrelsen fortlöpande meddela direktiv för förvaltningen. För övriga delen av reservatet gäller tills vidare den 1979 fastställda skötselplanen.

2 Reservatet ska utmärkas enligt svensk standard (SIS 03 15 22) och enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

3 Länsstyrelsen är naturvårdsförvaltare.

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft.
Hur man överklagar, se bilaga (formulär 1 14, Miljödepartementet).

I den slutliga handläggningen av detta ärende, i vilket Länsstyrelsen i plenum fattat beslut, har förutom föredraganden deltagit avdelningsdirektör Sverker Kärrsgård, länsassessor Jan Kaller, biträdande länsarkitekt Lars Fransson och biträdande länsantikvarie Carin Claréus. I styrelsens beslut deltog landshövdingens ställföreträdare länsrådet Magnus Holgersson och ledamöterna Lars Wallin, Lars-Erik Johnsson, Hugo Andersson, Lena Micko, Gunnar Asserhed samt suppleanterna Britt Olauson, Carl-Gustaf Mömer, Birgitta Johansson, Gun Axelsson, Sven-Åke Lundh, Jörgen Oskarsson, Margareta Borggren, Sven E Andersson.

Magnus Holgersson
Länsråd

Lars Gezelius
Byrådirektör

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan för Svinö, del av Kvädö naturreservat
3. Formulär 114

Akten (naturreservatsdossier)

Sändlista

Marianne Dahlgren + dk
Bäckaskog
615 92 VALDEMARSVIK

Naturvårdsverket

Kopia till

Valdemarsviks kommun
Verksledningens kansli
Kulturmiljöenheten
Planenheten
Lantmäteriet, Linköping
Länets författningssamling
Objektsregistret
Tidningskungörelse
Naturskyddsföreningen i Valdemarsvik, c/o Ingemar Hultström, Karlsborg
615 33 VALDEMARSVIK
Reservatsförvaltningen

1. Allmän beskrivning

Administrativa data

Se reservatsbeslut Gäller hela Kvädö naturreservat.

Grund för beslut och reservatsföreskrifter

Se reservatsbeslut Gäller hela Kvädö naturreservat.

1.1. Översiktlig beskrivning av befintliga förhållanden.

Naturf örhållanden

Geologi

Såväl Ancylussjön (70 m ö h) som Litorinahavet (37-40 m ö h täckte Kvädö i sin helhet.

Landhöjningen är f n 2 - 3 mm / 100 år.

Kvädös högsta punkt är 25 m ö h.

Urberget utgörs av gnejser, gnejsgraniter och grönstenar. Den är skiffrig till sin typ och har ett dominerande inslag av amfiboliter, rika på sura skikt. Vissa delar är rika på pegmatit och apatit. På de kala och exponerade berghällarna mot havet framträder dessa tydligt. Gnejserna är här ofta vackert sliriga ex. vid Ekudden där vackra mönster bildats.

Av bergarterna är ögongnejserna förmodligen de som tilldrar sig den största uppmärksamheten. Bergarten finns bl. a. på Högholmen och Förskär. Typiskt för berggrunden är dessutom horisontella sprickor, " bankning ", vilket förklarar att stora hällar kan vara mycket plana. Bland övriga intressanta geologiska bindningar kan nämnas sandstensgångar på öarna Slottet och på Kvädö Rotskär. Diabasgångar finns vid Sveuddsbergen samt strax utanför reservatet på Ropskackeln. Inlandsisens påverkan kan ses på vackert rundade hällar med tydliga stöt och läsidor och med tydliga isräfflor.

De lösa avlagringarna utgörs till stor del av morän och till mindre del av organogena jordar. Moränlagret är mestadels tunt. Hårt svallad morän finns på Barbena och runt Masskärsbergen. Svallningen har givit upphov till utbredda svallgrus- och svallsandsavlagringar, ibland med flera meters mäktighet. Isälvsediment finns möjligen under svallsedimenten (SGU). Området är småkuperat och erbjuder en växling mellan bergsryggar och dalsänkor. Beroende på den småbrutna topografin bildar moränen inte något större sammanhängande täcke utan är mestadels en fyllnad på botten av sprickdalarna.

Ibland är moränen avlagrad i drumlinform dvs. små flackt välvda kullar i isrörelseriktningen.

Svallad morän, grus och sand är ofta samlade i sänkorna mellan bergen, vilket framträder på Kvädös södra sida.

En vacker, ursvallad klapperstensvall finns på Stora Rönnklabben. På åkermarken täcks moränen av lera och ibland av sand.

I beskrivningen till den geologiska kartan anges två skalgrusbankar. Den ena är belägen strax norr om Storängen och den andra väster om Hårmårsbacken. På båda platsena har täktverksamhet bedrivits. Materialet användes förr som jordförbättringsmedel på åkermarken. Alla synliga rester av skalgrusbankarna är idag borta. Båda områdena är av stort botaniskt intresse.

Vattnet och den marina miljön.

Få lokala utsläpp gör att vattnet i såväl Licknevarpefjärden som Kvädöfjärden har en av övergödning opåverkad vattenmiljö. Ur kommunens miljöskyddsprogram framgår att det totala avvattningsområdet för Kvädöfjärden är 4524 hektar.

Tillrinning sker till Licknevarpefjärden via sjöarna Storsjön och Lillsjön. Kväve och fosforbelastningen är tämligen låg. Vattentillrinningsområdet bidrar årligen med 14 ton kväve och 1, 3 ton fosfor.

Effekter av tillförsel av uppvärmt kylvatten från kärnkraftverket i Oskarshamn har studerats genom omfattande kontrollundersökningar. Referensområde för dessa undersökningar har varit Kvädöfjärden. Kontrollprogramets tyngdpunkt ligger på studier av fiskbestånden, men det omfattar även övervakning av mjukbottenbottenfaunan och algsamhällen på hårda bottenar samt viss vattenkemisk provtagning. Bottenfaunamomentet har pågått oförändrat i Kvädöfjärden sedan starten i början av 1960-talet och utgör en obruten serie av unik längd.

Området, som har en mycket liten påverkan av lokala miljöstörningar. Sedan slutet av 1980-talet genomförs integrerade studier av fiskars ekologi och hälsotillstånd inom ett samarbete mellan Fiskeriverkets Kustlaboratorium, Laboratoriet för akvatisk ekotoxekologi vid Stockholms Universitet, Zoofysiologiska institutionen vid Göteborgs Universitet samt Naturhistoriska Riksmuseet. Abborre och sedan 1995 även tånglake, utnyttas för studier på individnivå.

Mångåriga provfiskeri i Kvädöfjärden har visat en långsiktig beståndstillväxt för flera dominerande arter. Övergödningen av våra kustvatten har sannolikt bidragit till denna ökning. De senaste årens höga vattentemperatur har också stimulerat utvecklingen för bl. a. abborre. Sedan studierna började på 1960-talet har en betydande ökning skett av varmvattenarter som abborre och mört. Kallvattenarter som sik och gers ligger på en förhållandevis konstant nivå. Enda undantaget är en drastisk minskning av hornsimpan efter 1990.

Vegetation

På grund av Kvädös omväxlande topografi och markförhållanden med bergspartier, dalsänkor och gamla odlingsmarker återfinns en mängd olika vegetationstyper (vegetationskarta bil. 4).

Den dominerande vegetationstypen är hällmarkstallskog som ofta innehåller rena hälllytor. Trädskicket domineras här av tall men här återfinns även gran, en, björk, rönn och enstaka ekar. I fältskicket återfinns kruståtel, ljung, lingon, kråkbär och ängskovall.

Mellan hällmarkerna och bergspartierna finns dalstråk och svackor med djupare jordarter där marktypen är av "Frisk Ristyp" och ofta bevuxen med grov gran, asp och enstaka ekar. Dominerande växter i fältskiktet är förutom ris, kruståtel, skogskovall, vårfryle och harsyra.

Norr om Ekudden finns ett ganska stort område med gransumpskog bestående av mycket grov gran där myskmadran har sin enda växtplats i skärgården (L-A Gustafsson). Här finns även lundbräken. Skogen är ofta urskogsliknande med stort inslag av torra träd, högstubbar, vindfällan och lågor i olika nedbrytningsstadier.

Lundartade områden återfinns på flertal ställen ex. i sydbranter. Den förnämsta ligger väster om vägen vid " Hårsmårsbacken ". Trädskiktet är här en blandskog bestående av grov tall, gran och ek och av lind. I buskskiktet återfinns hassel, getapel, vildapel och måbär. Bland örterna märks arter som lundgröe, lundelm, berg- och lundslok, sårlåka, stinksyska, tandrot, smånunneört, desmeknopp, rödblåra och skogsvicker. På de grövsta ekarna växer gammalekslav (hotkategori 1) och citronlav (hotkategori 4)

Den uppodlade åkermarken återfinns i dalgångar och omgärdas i regel av lövskogsklädda och numer betade partier, dominerande av ek i varierande ålder. Inslag finns även av björk och tall. Vegetationssamhällena varierar, men är ofta av torr hedtyp. Restaurering av dessa betesmarker påbörjades 1989.

Åkerholmarna utgörs alltid av en bergklack som mestadels omgärdas av en lövskogsbård, bestående av ek. Vegetationssamhället är i regel av torr hedtyp.

Åkermarken återfinns i dalgångar och kring Kvädö gård. Från flera av åkrarna finns rapporterade mer ovanliga åkerogräs t. ex, åkerrotttoppa, åkerkösa och murgrönsveronika. Väster om vägen vid Storängen finns en " allmogeåker". Här bedrivs en årlig odling med en gammal höstrågsort och en del numer ovanliga åkerogräs.

Andra kulturgynnade växter är odört och humle som finns vid Kvädö gård. Humlen är av en mycket gammal sort och från Kvädö har tagits exemplar till genbanken i Julita (Bertil Wallin)

Insprängda här och var i lägre partier i skogsmarken finns våtmarker ofta som skvattramossar men även som alkärr. Några av dem har tidigare varit slättermark ex. alkärren vid "Hårsmårsbacken" (Lilla Starrhagen) och söder om Ekuddens gård.

Den övervägande delen av Kvädös stränder är exponerade för vågor och vindar. Detta medför att strandzonen ofta är kraftigt ursvallad. Här är växtligheten sparsam. Vid mindre exponering och där driftsvallar bildats och där jordtäckte finns, märks arter som kvanne, kråkvicker, frossört, salttåg , svartkavle, norskstarr, strandmålla, källört och renfana.

Större strandängar finns vid Österfjärden, Båtsaviken och vid Sörvik. Dessa betas numera och här återfinns den karakteristiska floran för havstrandängar ex. kustarun, krypven, salttåg, havssälting, bunge och ormröt.

Havsnajas finns i Härsfjärden

Vid Kvädö gård och strax söder om arrendebostället finns en fruktträdgård som anlades av Janse kring sekelskiftet (Ebbe Bengtsson) . En del äldre välsmakande äppelsorter finns. Träden beskars 1993.

Sammanfattningsvis kan sägas att då kreatursbete ej förekommit på Kvädö sedan 1959 saknas många av de mera hävdgynnade arterna.

Djurliv

Älg och rådjur finns numer i måttliga stammar på Kvädö. Detta beroende på att skogliga föryngringsytor saknas och att spanmålsodling sker i begränsad omfattning. Såväl fält- som skogshare är vanliga och även grävling, mård, mink och räv finns i fasta stammar. Observationer av hermelin och småvessla är rapporterade. Gråsäl ses årligen på de yttre skären och oftast då vilande på Klobben. Någon sälkoloni finns dock inte.

Fågellivet uppvisar en artsammansättning som på huvudön är av fastlandskaraktär. Beroende på det omväxlande landskapet med barrskogar, delvis betade, lövskogar, skogsbryn och öppet odlingslandskap är fågellivet mycket art- och individrikt. Goda stammar finns av skogsfågel speciellt tjäder som här är för våra trakter ovanligt talrik. En spelplats för tjäder finns strax norr om " Mosters Gärde ". Då det finns gott om döda, torra träd och ihåliga stammar är hackspettar vanliga. Såväl större- som mindre hackspett, gröngöling, spillkråka och göktyta är relativt vanliga på Kvädö.

Hällmarkstallskogarna och de öppna och numer välbetade hagmarkerna har skapat goda förutsättningar för nattskärnan som här alltid hörs surra ljusa försommarnätter.

På strandängarna vid Sörvik, Odlet och Österfjärden häckar flera par tofsvipor. Rödbenor och strandskator syns vid Österfjärden och vid Odlet.

De stora rovfåglarna som berguv och havsörn har i det stora och förhållandevis orörda komplex som Kvädö, Licknevarpefjärden, Åsvikelandet och Torrö naturreservat utgör en av sina säkraste och bästa häcknings- uppväxt- och övervintringslokaler i södra Sverige.

I Licknevarpefjärden råder förbud mot motorbåtstrafik och sportfiske. Detta gör att stora flockar sjöfågel samlas här. Framförallt stora viggflockar om 1000- tals fåglar. Här syns ofta även flockar av gräsänder, knipa och på våren salskrakar. Grågås, kanadagås och knölsvan häckar här regelmässigt.

Tordmule ses här regelmässigt. Skarv och häger är vanligt förekommande. Kolonier av alkfåglar, skräntärna, skarv och häger finns strax utanför reservatet.

Flera fågelskyddsområden finns. På Lövä och Sörö råder tillträdesförbud under tiden 1 / 2--15 / 8 och på Stora Rönnklubben och på örskär under tiden 1 / 4--10 / 7.

Såväl huggorm, vanlig snok, ormslå och hasselsnok är funna på Kvädö. Som kuriosa kan nämnas att vid grävning av ett avlopp vid arrendebostället vintern 1991 hittades ett " ormbö " med ett 20~ ormar däribland huggorm, snok och hasselsnok. (Bo Gustafsson)

Vissa undersökningar av den lägre faunan har utförts. Anders Robertsson har under senare år genom håvning och med lampa och lockbete påträffat följande rödlistade fjärilsarter: allmän purpurmätare, stor borstspinnare, spjutaftonfly, och vitgrått aftonfly. Ytterligare en fjärilsart som påträffats på Kvädö men som ej är rödlistad är Eugraphe sigma. Den är tidigare bara funnen i Skåne. Robertsson har funnit ytterligare 9 st sällsynta fjärilsarter. Andra mer ovanliga fynd är appollofiäril som ofta ses vid Odlet och vid Ekudden och blåvingad gräshoppa funnen vid Kvädö gård (Bo Gustafsson). Ekoxe har även rapporterats från Kvädö gård. (Ebbe Bengtsson).

Under 1997 utfördes i Länsstyrelsens regi en inventering med fönsterfällor av vedlevande insekter. Nedan redovisas en sammanställning från denna undersökning.

Vedinsektsinventering i Kvädö naturreservat

Utförd av Nicklas Jansson, Länsstyrelsen Östergötlands län.

Tabellen är inte införd här.

Kultuhistoriska förhållanden

Ägoförhållanden

I ett protokoll från Häradssynerätt ä Fågelvikshemmanet från 1726 hänvisas till en skrift från 14 juni 1660 där det sägs:

"Alla grund och fiskelägen mellan från Flisesund i Östergötland och Gryt socken belägen och intill Idö sund, här i länet (Kalmar län) och häradet samt Gladhammar socken, som är 6 mil uti längden. Öar som äro utom skeppsleden hava hört och lytt, samt höra och lyda till sätesgården Fågelvik. "

Kvädö har i sin helhet tillhört Fågelvik fram till storskiftet 1813. Noterbart är att detta storskifte, förutom kartläggning av Kvädö enbart omfattade fördelning av åker och äng mellan de tre åborna på Kvädö bosatta på torpet Båtsa, Lövsveden och Källskär. Resterande delar av Kvädö, skogsmark och fiskevatten tillhörde fortfarande Fågelvik.

Ägare till Fågelvik var vid denna tidpunkt kammarherre och greve Carl H. Posse.

I 1880 års jordebok för Tryserums socken redovisas hemmanen Kvädö nr 1 och 2 som frälseegendomar. " De är av gammal frälse natur och har såvitt kunnat utrönas icke varit föremål för några åtgärder under "reduktionen".

Gustaf Janse meddelades lagfart för fastigheterna Kvädö nr 1 och 2 (Gloo gård) samt för Källskär den 4 sept. 1911. Köpet måste dock ha skett tidigare (troligen 1902 el. 1903).

Hugo Ferlin köpte Kvädö den 11 april 1945 (styckades från Gloo).

Ett konsortium med byggmästare Lars~Erik Lundberg i spetsen köpte fastigheten 1965 med avsikt att exploatera området. Flera hundra fritidsbostäder och en större golfbana planerades. En massiv kritik riktades mot projektet och det hela slutade med att Statens Naturvårdsverk köpte fastigheten 1973 och Kvädö naturreservat bildades 1979. (nytt beslut 1996)

Den 7 nov. 1952 tilldömdes Källskärsboma att enligt d s k " Ensittarlagen " få inlösa Källskär med intilliggande vatten.

Några smärre avstyckningar har skett under sen tid. Gamla skolan (byggdes 1917 och samtliga byggnader vid Ekuddens gård avstyckades och såldes 1987. Vid Ekuddens sommarstugeområde avstyckades och såldes ett strandområde omfattande brygg- och båtplatser 1991.

Reservatsförordnandet har upphävts för dessa områden.

Fornlämningar

I Länsstyrelsens forminnesregister återfinns 6 st registrerade stensättningar och rösen.

I det lägsta partiet strax norr om " Hårsmårsbacken " finns ett dragställe för båtar. I berget syns släppår efter mindre fartyg.

Följande sägen finns noterad: I mossen på Brännholmen skall finnas en gullvagn. Drakelden lyser där vagnen skall finnas.

Vid grävningar i samband med byggnation av den nya ladugården 1988-1989 rapporterade grävmaskinisten att han funnit en stensättning som han bedömde vara en mycket gammal kajanläggning. Han fyllde omgående över stensättningen. Fyndet gjordes mellan spannmålsmagasinet och den nya ladugården.

Bosättningar och bebyggelse

Befintlig bebyggelse finns beskriven i bilaga 5 och en utförligare i NAFFS (Naturvårdsverkets byggnadsregister)

År 1571 redovisas Kvädö som frälsejord med två åbor och 1686 har de två lottema tre brukare vardera. 1751 redovisas byn som nr 1 och 2, medan mantalslängden år 1795 upptar sex familjer och båtsman på Kvädö, inalles 43 personer.

Följande anteckningar finns i Tryserums kyrkbok. " Källskär, varest nu för tide(1753) bo 9 skärkarlar och hava näst Guds nåde sin föda, vart anlagt 1742, samma år 5:e dag före påsk flyttade nuvarande hamnfogden Nils Bengtsson med sin broder Jonas Bengtsson ifrån Björkskär i Gryts socken och vore de första som denna ö bebodde" (Intendent Manne Hofren).

I synehandlingar från 1772 hämtade från Hornbergs arkiv står följande: Kvädö 2 mantal, 7 åbor, 16 tunnland, 200 lass äng, Dessutom äro dessa hemman förbundna bestrida kostnader för sjöfolkets underhåll under sjöresor till Stockholm, samt ge 2 fjärd strömming.

Vid "storskiftet" 1813 fanns på Kvädö bebyggelse vid Kvädö gård sex stugor, vid Båtsa två stugor och vid Lövsveden en stuga. Inalles bör vid denna tidpunkt alltså nio familjer ha bott här.

Den sista brukaren på Båtsa med förnamnet Ivar bodde här tillsammans med två systrar? De försvann därifrån på 1930-talet och då upphörde även gården att brukas (Ebbe Bengtsson). Det berättas att Ivar kokade mycket äppelmos som han med häst körde till Gamleby (Ebbe Bengtsson). Övre Båtsastugan kallades även Sjömanshemmet (Ebbe Bengtsson) och är en ganska typisk båtsmansstuga från 1700talet och har stora kulturella värden. På en uppmätningsskarta från 1902 sägs att den norra stugan och magasinet inhägnas med stängsel och väster därom ligger ladugården. Den södra stugan, liksom en trolig sjöbod, ligger inom en stor

inhägnad och tomten benämns som notplats. Nedre Båtsastugan är en ombyggd och höjd båtsmansstuga och i ganska dåligt skick. Beslut finns från Naturvårdsverket att den nedre stugan skall rivas då den ej längre är bebolig.

Lövsveden var från början ett båtsmanstorp och som någon gång kring sekelskiftet byggdes om till dagens tvåvåningshus. Brukaren av Lövsveden är okänd. Ladugården revs 1977 och en del timmer användes till ombyggnad av loftboden vid Kvädö gård. Bosättningen är mycket gammal och i handlingar från 1749 talas om en Per Gråberg på Lövsveden.

Jorden på Kvädö gård brukades av Janse. Ferlin som köpte Kvädö 1945 arrenderade jordbruket till Von Post. Han efterträddes av tre bröder med efternamnet Karlsson. Alla bröderna bodde i Kvädö by. Fadern hade en skuta i Hulehamn. De hade kor och får. (Ebbe Bengtsson)

Bebyggelsen kring Kvädö gård representerar stora kulturhistoriska värden och sammantaget med det öppna småbrutna landskapet utgör bebyggelsen en förutsättning för att förstå våra förfäders odlarmödor. Speciellt gäller detta gårdsbildningen norr om ladugården där fem hus grupperats kring en fyrsidig gårdsplan. Strax norr om denna gårdsbildning ligger en loftbod med ålderdomlig prägel. Alla dessa hus har varit båtsmansstugor och torde härstamma från 1700-talet. Tre av husen är om- och tillbyggda. Två av stugorna har dock kvar sin ursprungliga prägel. Båtsmansstugan i sydost som var mycket förfallen och rustades 1996 till sitt ursprungliga skick. Denna ryggåsstuga är förmodligen den bäst bevarade i denna del av länet. Stengrunder kring bybildningen vittnar om att ytterligare en mängd byggnader funnits. Ännu en loftbod liknande den befintliga, fanns på berget strax öster om gårdsbildningen. (Bild från sekelskiftet) På Nordiska Museet finns en bild från 1902 utvisande en klockstapel(vällingklocka) Uppmätningsskarta från 1813 visar på ett flertal båthus vid Båtsaviken. De lär ha ägts av Kvädöböndema som husbehovsfiskade.

Den nuvarande arrendebostaden byggdes kring sekelskiftet.

Den ursprungliga ladugården tog eld och förstördes genom ett åsknedslag 1943. Ebbe Bengtsson tillträdde som arrendator den 14 mars 1959. Han förbjöds av Ferlin att ha djur. Bengtsson avträdde sitt arrende 1988. Han bor fortfarande kvar i sin bostad i Kvädö by.

Nuvarande arrendator Inge och Yvonne Edvardsson tillträdde samma år. De är bosatta i den stora mangårdsbyggnaden.

I samband med att den nya arrendatorn tillträdde byggdes även en ny ladugård. Ladugården består av en kall kodel avsedd för lösdrift och en isolerad ungdjursdel.

1. 2. Mark- och vattenanvändning.

Historisk markanvändning.

Man kan förmoda att mark, skog och vatten utnyttjats för svedjebruk, bete, slätter, husbehovshuggningar, jakt och fiske under flera årtusenden.

Det äldsta kartmaterial som studerats är storskiftet från 1813. Noterbart är att detta s k storskifte endast fördelade åker och äng mellan de tre "åborna" vid Lövsveden, Källskär och Båtsa. På kartan kan man utläsa att markerna varit traditionellt uppdelad i åker, äng, utmark och hagmark. Åkrarna på Kvädö upptog vid denna tidpunkt en mycket liten del av kulturmarken och återfanns framförallt kring Kvädö gård och söder därom. Smärre åkrar fanns vid Storängen, Ekudden, och Södra Havsgärdet. På uppmätningsskarta från 1813 upptog utmarksbete den största arealen, framförallt norr om Ekudden och vid Sveuddsberget.

Äldre övergivna åkrar kan skönjas vid Kalkberget och Lövsveden. Dessa områden och flera därtill är idag bevuxna med ca 50-årig planterad gran. Ett flertal mindre åkrar har tagits upp förmodligen i slutet på 1800-talet. Det var också de åkrar som först togs ur produktion.

Den forna ängsmarken motsvaras i huvudsak av den nuvarande odlingsmarken. Slätter har bedrivits i bördigare skogsstråk mellan bergspartierna. Flera strandängar slogs också.

Källskärsfiskarna slog vass ända fram till 1946 vid Båtsa, Västerfiärden (Licknevarpefiärden), Lövä och vid Ekudden. De hade även rätt att fårbeta på samtliga öar utanför Kvädö, undantaget var Lövä (fårbete förekom fram till 1905 Källskärsborna hade även rätt till lövtäkt på Kvädö. Märkligt är den tallristäkt som bedrevs vid västra delen av Båtsaviken. Med tanke på skogsvården förbjöd Janse år 1905 såväl löv- som tallristäkt. Källskärsfiskarna upphörde då med får och skaffade sig kor och fram till 1946 fanns här 5 kor.

Genom påtryckningar från Källskärfiskarna byggdes en väg på 1950-talet från Ekudden och fram till Kvädö gård. Strax därefter tillkom sommarstugområdet vid Ekudden som idag omfattar ca 20 tomter.

Det område strax väster om Båtsaviken som på dagens ekonomiska karta heter Sommarstugan, avstyckades 1903 och då byggdes även d. s k. Kråkslottet. Nuvarande ägaren Levander köpte Sommarstugan 1952 (Ebbe Bengtsson).

Innan det egentliga bofasta fisket tid, bedrevs yrkesfisket vanligtvis av borgarna i städerna. Det var ur sådana tillfälligt bebodda platser som senare tiders bofasta fiskelägen uppkommit. Först kring 1740 fanns det bofasta yrkesfiskare mantalsskrivna på Källskär. Fisket delades länge mellan Källskärsfiskarna och Kvädöbönderna, under senare tid har det dock varit utarrenderat till Källskärsfiskarna. Efter tvist och dom i Göta Hovrätt 1995 är fisket delat mellan jordbruksarrendatorn på Kvädö och en yrkesverksam fiskare på Källskär.

Ett torrläggningsföretag utfördes 1956 vid Storängen, benämnt "Kvädö invallningsföretag". Utöver invallningen uppfördes även en pumpanläggning. Denna anläggning är ännu i drift. Genom dessa arbeten förbättrades odlingsbetingelserna på 9,5 hektar. Torrläggningen ansågs 1977 ej ha blivit tillfredsställande, varför förbättringsarbeten utfördes. Kompletterande täckdikning utfördes 1979.

Mellan 1990-1995 utfördes omfattande röjnings- och restaureringsarbeten av betesmarkerna.

Skogsbruk har bedrivits på Kvädö under lång tid och som tidigare sagts förbjöds löv- och tallristäkt med tanke på skogsvården redan 1905. Stora delar av skogen är i 100-årsåldern och kring sekelskiftet måste således stora avverkningar ha skett. Partier av äldre skog finns dock. Kolning har förekommit och rester av kolbottnar finns strax väster om Ekuddens gårde och strax söder om Södra Havsgärdet. Efter den stora höststormen 1959 avverkades av dåvarande Holmens Bruk, 7000 m³ virke (Ebbe Bengtsson).

Nuvarande markanvändning.

Nuvarande jordbruksdrift är baserad på kött- och avelsproduktion. Ladugården rymmer 36 moderdjur samt rekryteringsdjur och kalvar, totalt ca 100 djur. I det nuvarande jordbruksarrendet regleras brukandet av åkermarken på så sätt att odling av spannmål ej får ej ske för avsalu. Viss spanmålsodling behövs dock för den egna produktionen. Normalt odlas 10-15 hektar spannmål och på den resterande åkermarken sker vallodling. Åkrar och betesmarker är idag inhägnade med elstängsel. Skogsbete sker söder om Kvädö gård, vid Ekudden och norr om Storängen. Viss genomhuggning av dessa områden har skett i syfte att skapa ljusöppningar.

Efter Naturvårdsverkets köp 1973 skedde ett begränsat skogsbruk, en del gallringar och upphuggning av vindfällan utfördes. Efter 1986 har dock ej några avverkningar skett i de områden som enligt denna skötselplan skall lämnas för fri utveckling.

1. 3. Servitut

Fastigheten belastas av följande servitut:

1. Kraftlednings servitut från 1962.
2. I domen 1952 enl. " Ensittarlagen " rörande Källskär sägs: " Med de fyra inlösta lägenheterna skall följa rätt till båtplats vid Ekudden samt utfartsväg därifrån över stamfastigheterna ".
3. Ett vilande servitut rörande fiske och tagande av väg till förmån för Sommarstugan 1:1. I handlingar från Norrköpings Domsaga sägs: " Upplåtaren har ej lagfart och det har ej styrkts att rätten förbehållits vid överlåtelse till nuvarande ägare (staten) eller att denne eljest medgivit rätten."
4. Servitut från 1988 till förmån för fastigheterna 1:8 och 1:9 (Ekudden). Servitutet ger rätt att vid Strömmen i Österfiärden, använda befintlig brygga, rätt att bibehålla och underhålla befintlig sjöbod samt att för transporter använda vägen fram till den befintliga bryggan.
5. Servitut till förmån för fastigheten Kvädö 1:11(G:a skolan). Servitutet ger rätt att ta bil- och båtplats och anlägga en brygga vid den av Ekuddens samfällighetsförening förvaltrade gemensamhetsanläggningen. Bryggan får bara tillgodose en familjs behov av båtplats. Rätt medgavs även att använda vägen Stjärneberg-Ekudden. Servitutet är beläget på Kvädö 1:7 men inom byggnadsplan fastställd genom Länsstyrelsens beslut 1961-05-16.
6. Båtplats , parkering och brygga vid Ekudden samt tagande av väg till förmån för Valdemarsvik kommun.

1. 4. Tillgänglighet

Området nås både från sjösidan och från land. Från sjösidan passerar den nord -sydliga farleden Kvädö och goda möjligheter finns att landstiga bl a vid Ekuddens brygga. Från landsidan nås Kvädö från Valdemarsvik via länsväg 806, väg 797 och den enskilda vägen från Stjärneberg. Här finns vägskyltning till Kvädö.

Vägar m.m.

Vägen från Stjärneberg och länsväg 797 till Ekudden är enskild och 14,2 km lång. En vägsamfällighet Ekudden - Stjärnebergs vägsamfällighet finns för denna väg och stadsbidrag utgår för underhållet. Vägen betjänar 125 fastigheter därav 9 jordbruk. Under senare år har ingen utdebitering skett för underhållet. Vid den andelsfördelning som gjordes 1960 fastställdes andelstalet för fastigheten Kvädö 1:7 till 26,91 %. Övriga vägar inom reservatet är enskilda brukningsvägar. Underhåll och skötsel åvilar enligt arrendekontrakt jordbruksarrendatorn. Låsta vägbommar vid brukningsvägarna finns på tre ställen. Detta för att förhindra onödig biltrafik.

Som beredskapsarbete byggdes 1984 en brygga vid Ekudden till en kostnad av 385 000 kr. Bryggan är allmän men är främst tänkt att betjäna Källskärsborna. En överenskommelse om skötsel av denna brygga har träffats med Valdemarsviks kommun. Vissa vägförbättringsarbeten planeras bl a vid "Hårsmårsbacken". Dessa arbeten är godkända av Länsstyrelsen.

1. 5. Anordningar för friluftslivet och information.

Informationstavlor finns efter vägen och vid infarten till reservatet, vid parkeringsplatserna och vid bättre angoringsplatser ute på öarna. Två anlagda parkeringsplatser finns, en vid Ekudden och en efter avtagsvägen mot Kvädö gård. Bord och bänkar finns här.

Under 1998 framställs en ny reservatsfolder, som utöver Kvädö även omfattar Åsvikelandet, Torrö och Licknevarpefjärdens naturreservat.

En anlagd ca 5 km lång vandringsled går förbi Kvädö gård, via Södra Havsgärdet och Odlet och tillbaka till Kvädö gård.

Ytterligare en vandringsled berör Kvädö. En del av "Östgötaleden", ca 3,6 mil lång, startar vid Skeppsgården. Från Skeppsgården går man via Åsvikelandet och Torrö och därifrån sker båtfärd till Ekudden på Kvädö. Leden fortsätter till Gloo och Ramsdal och sedan åter till Skeppsgården.

Sopmajor finns vid Ekudden och på Brännholmen och telefon vid Ekuddens sommarstugområde.

1. 6. Slitage och störningskänslighet

Risk för nedslitning föreligger inte. Viss störningskänslig fauna finns dock varför ytterligare aktiviteter ex vandringsleder måste planeras med hänsyn till detta. Kvädö är uppskattat av fritidsfiskare och på våarna lockar havsöringarna många fritidsfiskare. Ekudden är den bästa platsen för detta fiske. Sportfiske- och motorbåtsförbud gäller hela året i Licknevarpefjärden.

1. 7. Tillsyn

En tillsynsman bosatt på Bokö har tillsynsuppgifter på Kvädö och tillsyn av fågelskyddsområdena. Även jordbruksarrendatorn har tillsynsuppgifter inom reservatet.

1. 8. Litteratur

- Östersjö 95. Årsrapport från de marina miljöövervakningen juni 1996.
- Thomas Rafstedt 1973. Kvädö. Vegetationskartering och naturinventering.
- Lars Åke Gustafsson. 1983. Botanisk inventering av Östergötlands skärgård.
- Calluna. 1992. Dokumentation av restaurerade skogs- och hagmarksbeten på Kvädö.
- Stefan Casselstrand. Anteckningar i samband med utarbetandet av Smålands Flora 1980-88.
- Handlingar i samband med lösningsrätten av fiskeläget Källskär 1952-53.
- Storskifteskarta från 1813.
- Handlingar från fastighetsbildningsmyndigheten.
- Uppmätningsskarta från 1902.
- Ekonomisk karta
- Geologisk karta
- Länsstyrelsen. Inventering av fågelskyddsområden i Östergötlands skärgård 1982.
- Länsstyrelsens fornminnesregister.
- Valdemarsvik kommuns miljöskyddsprogram 1991-10-01.
- Naturvårdsverket rapport 4644 av Linus Svensson. Biologisk mångfald i skogslandskapet.
- Biologiska kontrollundersökningar vid Oskarshamnsverket. Jan Andersson m. fl.